

Jak se staví plástev aneb Stavební četa v akci

Léto je v plném proudu, rostliny všude kvetou a včely nosí do úlu plné košíčky úrody. Holčičky s Dorotkou zrovna mají chvíli odpočinku a vyprávějí Jarmilce zážitky z mateřské školky, když tu se úlem rozlehne hlášení: „Pozor, pozor, pro všechny stavitelky! Stavební četa ať se neprodleně dostaví k prázdnému rámku na pravé straně úlu. Konec hlášení!“

„Jarmilko, co se děje? Co je to za poplach? Hrozí úlu nějaké nebezpečí?“ ptá se vystrašeně Barča.

„Neboj, nic takového. Prostě začínáme plnit poslední medovou plástev a potřebujeme nutně postavit další. Tak mě napadá, že je to dobrá zpráva i pro vás. Myslím, že o miminka se umíte starat výborně, je čas přejít na další povolání. Od této chvíle jste stavitelky. Rozlučte se se svými malými svěřenci.“

„Bude se mi po miminkách stýskat, hlavně po mé nejmilejší larvičce Rozárce,“ povzdychne si trochu smutně Barča.

„Pospěšte si, neslyšely jste? Máte být u prázdného rámku na... Teď jsem zapomněla – na pravé, nebo levé straně úlu?“

„Na pravé,“ doplňuje hned Terezka a všichni společně běží k určenému místu. Tam už panuje pořádné hemžení. Ze všech stran k prázdnému dřevěnému rámečku přibíhají další a další stavitelky a vytvářejí hloučky. Zdraví se mezi sebou, poplácávají se po zádech a šuškájí si novinky. Mezi nimi chodí včela s přísným výrazem a rozděljuje je do skupin. „Ty půjdeš na lešení, ty k partě vyměřovačů, ty jsi pěkně silná, budeš nosit materiál.“

„To je Stáňa, naše stavbyvedoucí,“ informuje holky Jarmilka. „Ta vás bude mít na povel, tak ji pěkně poslouchejte.“ „Aha, a jak...“ chce se ještě na něco zeptat Barča, ale Jarmilka se otočí a běží za svou prací. A tak holky s Dorotkou stojí a čekají, až k nim dorazí Stáňa a řekne jim, co mají dělat. Najednou se Dorotka začne ošívát a kroutit se a hihňat. Holky se na ni udiveně dívají: „Čemu se směješ? My to chceme taky vědět.“

„Něco mě hrozně lechtá. Hi, hi, hi, nemůžu to vydržet. Tady dole na zadečku. Strašně to šimrá.“ Dorotka se svíjí smíchy, až se převalí na záda a mrská nožičkami. Holky na ni udiveně zírají. „Dorotko, přestaň, asi jsi nemocná. Loupe se ti kůže. Nespálila

ses někde?“ strachuje se Barča. Ale než stačí Dorotka odpovědět, objeví se u nich Stáňa. „Všichni už jsou rozdělení do práce, zbýváte jen vy. Co ty tady ležíš a vy dvě tak vyplašeně koukáte?“

„S naší kamarádkou je zle. Něco jí narostlo na zadečku. Asi je to vážné,“ natahuje Barča.

„Vy jste ale poplety! Dorotka je absolutně zdravá včelka. To, co vidíte, jsou šupinky vosku, ze kterých stavíme naše pláсты. U nás je to tak zařízeno, když je potřeba nová stavba, tak se stavitelkám prostě nový vosk vytvoří v kapsičkách na vnitřní straně zadečku – osm pěkných průhledných voskových šupinek. Ty včela vezme, přidá kapku slin, zpracuje

vše do voskové kuličky a z těch pak stavíme. Tak, Dorotko, přestaň se tu povalovat, vstávej a přidej se ke kamarádkám ve voskové četě. Už tam čekají na tvoje krásné šupinky.“ Dorotka vyskočí a peláší, kam jí Stáňa ukázala.

„A co s vámi, vy asi vosk dělat neumíte, co?“ Holky kroutí hlavami a bojí se, že je Stáňa do práce nevezme. „Nevadí, vy půjdete k lešenářské partě, tam je každá ruka i noha potřeba. To uvidíte. Ale ještě dřív vám trochu vysvětlím, jak to u nás stavařek chodí. Pláсты jsou pro nás velmi důležité, to už víte, protože jste se staraly o larvičky, které v buňkách bydlí. Ale pro jistotu si to ještě trochu zopakujeme. Maličko odborněji: Plást je postaven z vosku, skládá se ze stejných šestihranných buněk. Tloušťka stěn buněk je všude stejná – sedm setin milimetru – to si představte třeba jako tenoučkový papír. Všechny úhly mezi jednotlivými hladkými stěnami svírají vždycky sto dvacet stupňů. To si nemusíte pamatovat ani tomu rozumět, ale pro naše architektky je to nejdůležitější informace. Ve vyměřování jsou opravdu přesné a všichni v hmyzí říši – dovolím si říct, že i lidé – naše stavařské dovednosti obdivují. Stavět začínáme v dřevěných rámečcích, které nám váš strejda Bohouš do úlu připraví. Samozřejmě to umíme i bez nich, ale takto

je to jednodušší a usnadní nám to plánování a rozměřování. Buňky začínáme stavět z jednoho místa, přilepíme první hrudku vosku a k ní přidáváme další a další. Abych nezapomněla, do vosku přidáváme i propolis, pryskyřici seškrábanou z pupenů rostlin. Je léčivá a chrání nás před nemocemi. Ze svých tělíček pak vytvoříme lešení. Chytíme jedna druhou za nožičky, čímž vzniknou takové řetízky, kterými pak propojíme všechny strany rámečku a po nichž dopravujeme stavební materiál. Práce nám přibývá velmi rychle. Nový hotový plást je pravidelný, bílý a krásný. Až časem a používáním získá tmavou barvu. Plní funkci ochrany, výroby a zásobárny medu, používáme ho pro uložení pylu, slouží jako pokojíčky pro miminka, taneční parket, nemocnice a vůbec... Nějak jsem se zapovídala. Pojdte, však všechno uvidíte na vlastní oči.“ Jen za tu chvíli, kterou jim Stáňa přednášela o plástech, se rámeček proměnil. Celý jej vyplnilo lešení, po kterém teď pobíhají včelky, a v horní části se už bělá kousek nového plástu.

Prázdný rámeček smutně volá,
četa včel ho lehce zdolá.
Jak se spolu chytit víme,
lešení si postavíme.

Z vosku plásty zhotovíme,
nepřesnosti nestrpíme.
Máme další plný rámeček,
pro matičku z vosku zámeček.

Vyrobeno bez rukou
s doživotní zárukou!

„Teda, to je rychlost!“ diví se Barča. „Pojď, Teri, rychle, ať si taky stavby užijeme. Podívej, tamhle je Dorotka a před sebou má velkou hromádku vosku. Pomůžeme ho nosit nahoru.“

Nakonec se ukázalo, že Terka je výborný šplhavec a náramně jí jde lezení po včelích řetízcích. Dokonalá opička! Barča se nejprve s nadšením vrhla na lešení, ale po chvíli jí sklouzla noha a zůstala viset ve vzduchu.

Vyděšeně kopala nohama a tak tak, že nespadla. Když to viděla Stáňa, našla jí jinou práci – hledání poztrácených šupinek na dně úlu. V této úloze se Barča osvědčila dokonale.

Plást rostl před očima. Byl krásný, přesně jak říkala Stáňa. Mozaika, umělecké dílo. Terezka se do šplhání úplně zamilovala – připomínalo jí to provazové hřiště – a všechny udivovala svou šikovností. Tu přeskočila, tam se zhoupla, všude, kde bylo potřeba nové voskové kuličky, tam se objevila Terezka a stavitelkám ji podávala. Už byla celá zadýchaná, proto si na chvíli sedla a kochala se pohledem na rostoucí voskový zázrak. Hluk staveniště se mísil s monotónním bzukotem a vytvářel uklidňující pohodovou, málem uspávací atmosféru. Když náhle Terezka zaslechla něco, co jí ihned probralo.

